

PIAȚA MUNCII DIN REPUBLICA MOLDOVA – EVOLUȚII ȘI TENDINȚE DE ALINIERE LA STANDARDELE UE

COJOCARI Natalia,
asis. univ., Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Abstract: Le marché du travail en Moldavie est dans le processus de formation et de règlement sur une base nouvelle, offre un site très complet pour les deux développements théoriques ainsi que des initiatives exécutif et législatif pour améliorer l'organisation et sa régulation. Le processus d'emploi et de l'utilisation du travail sont influencées non seulement par la relation dynamique entre l'offre et la demande, mais aussi par d'autres mécanismes à la disposition des entreprises, collectivités locales ou l'Etat. Le marché du travail en République de Moldova a à évoluer positivement, pour l'alignement avec les normes de l'UE et de l'emploi dans un monde globalisé.

Istoria nu cunoaște nici un exemplu, când viața politică și economică dinamică a unei țări să nu fi beneficiat și de o demografie dinamică sau de acțiunea unei populații importante și omogene.

Piața muncii reprezintă sistemul de relații care se stabilesc între deținătorii de capital, în calitatea de cumpărători, și posesorii forței de muncă, în calitatea de vânzători, prin intermediul pieții muncii (salariul), al concurenței libere și a altor mecanisme specifice care ajustează cererea și oferta de muncă.

Pentru Republica Moldova studierea proceselor, fenomenelor și dinamicii pieții muncii, a dezechilibrelor globale și structurale, a disfuncționalităților și grupării mecanismelor de ajustare a cererii și ofertei de forță de muncă are o dublă semnificație:

- sub aspectele evoluării potențialului societății, a capacității de ocupare-utilizare a acesteia, elaborării și aplicării la nivel global și local a unor strategii și politici de administrare a pieții muncii, asupra forței de muncă, ocupării forței de muncă și combaterii șomajului, autoprotecției forței de muncă ocupate, și respectiv, protecției sociale a șomerilor;
- din perspectiva integrării în structurile pieței europene, a apropierii progresive la standardele și practicile din țările occidentale.

Procesele de ocupare și utilizare a forței de muncă sunt influențate nu numai de dinamica raporturilor cerere-ofertă, ci și de alte mecanisme aflate la dispoziția firmelor, colectivităților locale sau a statului.

Procesul de tranziție la economia de piață a amplificat și a aprofundat și mai mult necorelarea între cererea și oferta de forță de muncă în ansamblu, iar piața muncii a fost afectată de dezechilibre, la nivelul raporturilor dintre populația activă și cea inactivă, cât și rata de ocupare.

Criza social-economică, dar și lipsa unor programe de stat, bine structurate și argumentate privind politica internă de ocupare și remunerare a forței de muncă, au accentuat și mai mult tendințele migraționiste ale unui segment de populație în special în rândul persoanelor economic active.

Formarea și funcționarea pieței muncii este un proces complex și dificil, care, cuprinde mai multe procese cum ar fi: privatizarea sau diversificarea formelor de proprietate, sporirea gradului de libertate a agenților economici; cererea cadrului organizatoric, instituțional și legislativ pentru funcționarea acestei piețe; promovarea unor firme și mecanisme bazate pe pârgii economice etc.

Piața națională a forței de muncă este o piață derivată și reflectă integral dinamica sistemului economic în ansamblu. În pofida tendințelor pozitive din ultimii ani, efectul unui deceniu de colaps economic și de insucces în politica economică încă se manifestă din plin. Printre acestea se numără șomajul înalt, sistemul insuficient de protecție socială pe piața muncii, utilizarea inefficientă a forței de muncă și motivația scăzută a salariilor. O bună parte din forța de muncă sunt risipite prin emigrare, prestarea unor activități salariate „la negru”, sub ocupare și descurajarea economică a populației apte de muncă.

Menționăm că piața muncii se confruntă cu un șir de probleme în RM care necesită căutarea unor noi soluții nu numai pe termen scurt, dar și pe o perioadă de lungă durată, din care menționăm:

- agricultura fiind ocupația de bază a neamului – generează salarii mici, și munca prestată e piața atractivă pentru tineri;
- cota destul de mare a angajaților în agricultură ($\approx 41\%$);
- șomajul de lungă durată în rândul tinerilor, fiind de 3,6 ori mai mare în categoria de vârstă de 25 ani și peste;
- nivelul scăzut al costului forței de muncă, în special în agricultură și în sectorul bugetar;
- promovarea și implementarea insuficientă a măsurilor active pe piața forței de muncă;
- impactul negativ al evoluției procesului demografic cauzat de scăderea și îmbunătățirea populației în RM.;
- reducerea numărului populației economic active și creșterea continuă a numărului persoanelor migrate, proces, care pe zi ce trece capătă proporții tot mai mari;
- peste 61% din cetățenii țării locuiesc în mediul rural, unde se atestă o lipsă și mai acută de locuri de muncă. [2, pag. 27]

Procesele demografice actuale din RM au condiționat nu numai reducerea populației, dar și întreținerea procesului de îmbătrânire. Totodată, populația în vârstă aptă de muncă a înregistrat și ea tendințe de creștere atât în valori absolute, cât și în valori relative. Creșterile sunt condiționate:

- de ascendența pronunțată a natalității de la mijlocul anilor '80, adică a celor persoane care la moment au intrat în vârstă aptă de muncă;
- de explozia demografică din anii '50, care a condus în prezent la menținerea pe piața muncii a unui număr mare de persoane apropiate de vârsta de pensionare;
- de reformele inițiate la sfârșitul anilor '90 legate de sistemul de asigurări sociale care presupuneau majorarea graduală a vârstei de pensionare.

Analizând tabelul 1 relevăm că în anul 2009 din întreaga mărime relativă a

populației din RM ponderea de 62,6% populație activă o dețin persoanele între vârsta de 35-49 ani, din care 59,2% este populația ocupată și 3,4% sunt șomeri. Pe al II-lea loc se plasează populația între vârsta de 25-34 ani constituind 52,9%, din care 49% o reprezintă populația ocupată. Persoanele cuprinse între vârsta de 50-64 de ani constituie 51,8% din populația activă, din care 49,8% este populația ocupată, având și o mică pondere de șomeri, doar 2%. Cel mai mare procentaj al populației inactive îl dețin pensionarii fiind de 92,2% și persoanele cuprinse între 15-24 ani, constituind 78,5%, ceea ce relevă că sunt elevii, studenții, militarii.

În continuare vom analiza structura populației după participarea la activitatea economică pe grupe.

Tabelul 1. Structura populației după participare la activitatea economică, pe grupe de vârstă în 2009

Grupa de vârstă	Total populație	Populația activă			Populația inactivă
		Total	Ocupată	Șomeri	
15 – 24	100	21,5	18,1	3,3	78,5
25 – 34	100	52,9	49,0	3,9	47,1
35 – 49	100	62,6	59,2	3,4	37,4
50 – 64	100	51,8	49,8	2,0	48,2
65 +	100	7,8	7,8	0,0	92,2
Total	100	42,8	40,0	2,7	57,2

Analizând tabelul 1 relevăm că în anul 2009 din întreaga mărime relativă a populației din RM ponderea de 62,6% populație activă o dețin persoanele între vârsta de 35-49 ani, din care 59,2% este populația ocupată și 3,4% sunt șomeri. Pe al II-lea loc se plasează populația între vârsta de 25-34 ani constituind 52,9%, din care 49% o reprezintă populația ocupată. Persoanele cuprinse între vârsta de 50-64 de ani constituie 51,8% din populația activă, din care 49,8% este populația ocupată, având și o mică pondere de șomeri, doar 2%. Cel mai mare procentaj al populației inactive îl dețin pensionarii fiind de 92,2% și persoanele cuprinse între 15-24 ani, constituind 78,5%, ceea ce relevă că sunt elevii, studenții, militarii.

Statistica oficială arată că populația economic activă este în descreștere continuă. Indicii pozitivi, înregistrați în majoritatea sectoarelor economice în I jumătate de an nu prea corelează cu situația de pe piața muncii. Adică avem o creștere economică pe fundalul unei descreșteri a ocupării. Despre asta ne vorbește și nivelul șomajului, care în semestru II al anului 2010 a atins cota de circa 94,5 mii de șomeri sau cu 11,7 mii mai mulți decât în perioada similară a anului 2009.

În continuare vom analiza repartizarea populației după participarea la activitatea economică în graficul 1.

Analizând figura 1 repartizării populației după participare la activitatea economică relevăm că numărul populației economice active s-a micșorat de la an la an, astfel în anul 2009 aceasta constituind 1265 mii persoane, atestând o micșorare față de anul 2005 cu 157 mii persoane. Populația ocupată în economie la fel s-a micșorat în anul 2009 față de anul 2005 cu 135 mii persoane, sau constituie 89,76% în mărime relativă. Populația economică inactivă crește de la an la an, astfel în anul 2009 față de anul 2005 această majorare constituie 128 mii persoane, sau 106% în mărime relativă. Numărul șomerilor pe parcursul anilor 2007-2008 scade cu 50 mii persoane față de anul 2005, iar în anul 2009 atestă o creștere, constituind 81 mii persoane.

Biroul Național de Statistică relatează că în trimestrul III 2010 populația economic activă al RM, adică = populația ocupată + șomeri a constituit 1313,8 mii persoane. Disparități importante pe sexe și medii în cadrul persoanelor active nu s-au înregistrat: ponderea bărbaților (51,2%) a depășit neesențial ponderea femeilor (48,8%), iar ponderea persoanelor active din mediul rural a fost semnificativ mai mare față de cea a populației active din mediul urban (53,7% la 46,3%).

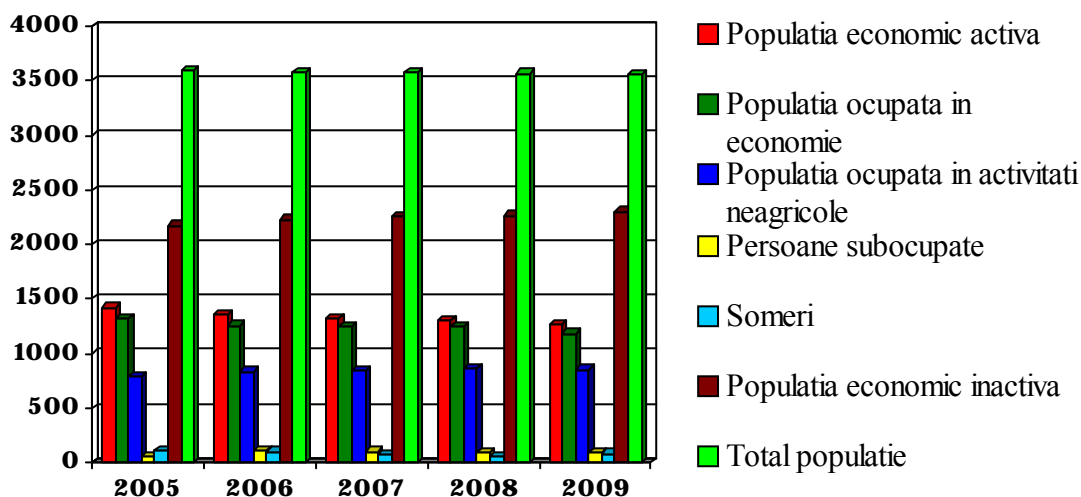

Figura 1. Repartizarea populației după participarea la activitatea economică

Populația ocupată a constituit peste 1228,4 mii persoane. Rata de ocupare a populației de 15 – 64 ani a fost 46,2%, fiind în descreștere, în categoria de 15 – 29 ani indicatorul a avut valoarea 28,2%, în categoria de 16 – 56/61 ani a fost de peste 48,6 %.

În distribuția după activitățile din economia națională se constată că în sectorul agricol au activat 384,6 mii persoane (31,3% din totalul persoanelor ocupate). În activitățile non-agricole numărul de persoane ocupate a fost de 843,9 mii persoane din care:

- în industrie = 12,1%;
- în construcții 7,2%.

După forma de proprietate 68,8% din populație a fost ocupată în unități cu forma de proprietate privată; 25,6% - cu cea publică și 5,6% - în unități cu forme de proprietate mixtă.

Numărul șomerilor estimat în anul 2010 conform metodologiei Biroului Internațional al Muncii a fost de circa 85,4 mii; în creștere cu 9,2 mii față de anul 2009. Șomajul a afectat într-o proporție mai mare bărbații – 55,7% din totalul numărului de șomeri și persoanele din mediul urban – 61,4%. Rata șomajului la nivel de țară a înregistrat valoarea de 6,5%, fiind mai mare față de valoarea 5,7% înregistrată în 2009.

Populația inactivă de 15 ani și peste, a reprezentat 55,7% din totalul populației de aceeași categorie de vârstă. [5, pag. 6]

Repartizarea populației după participarea la activitatea economică pe anul 2009 se structurează în următoarele categorii reflectate în figura 2.

Analizând figura 2 relevăm că din populația totală face parte populația activă și populația inactivă care în anul 2009 dețin 42,8% și respectiv 57,2%.

Populația activă din punct de vedere economic cuprinde toate persoanele care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință, incluzând populația ocupată care constituie 40% și șomerii deținând 2,8%, în aceeași perioadă de referință. Populația este ocupată în sfera serviciilor cu o pondere 56,6%, în agricultură cu o pondere 31,3%, în industrie cu o pondere 12,1%.

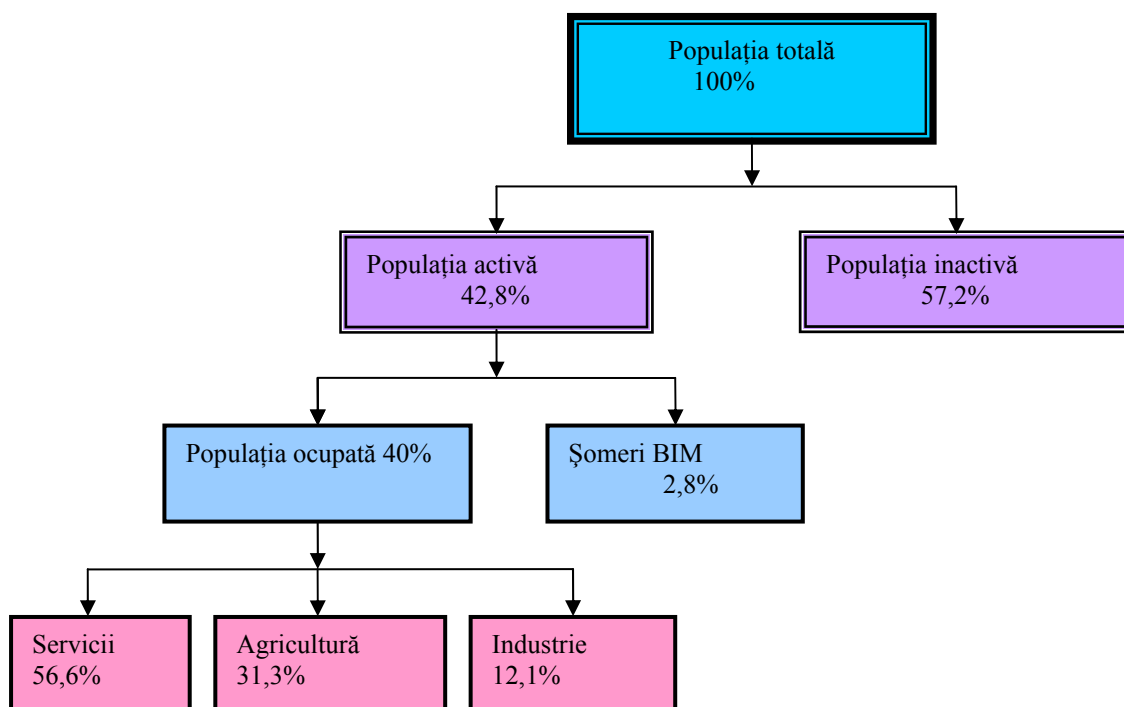

Figura 2. Repartizarea populației după participarea la activitatea economică

În continuare vom analiza repartizarea populației ocupate pe forme de proprietate în figura 3.

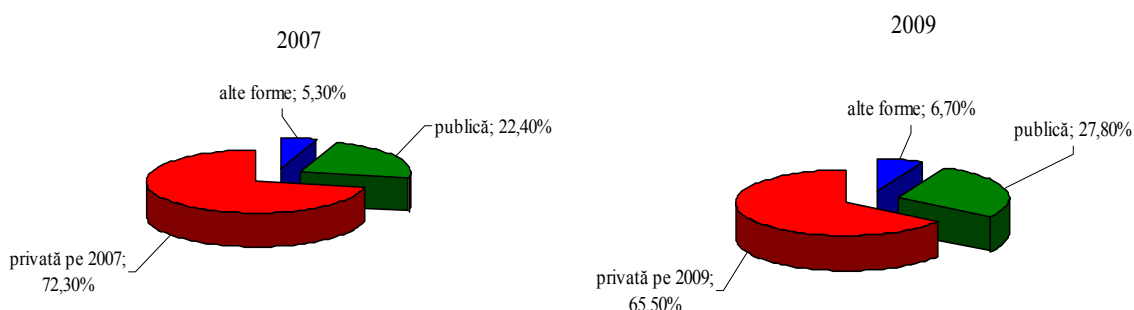

Figura 3. Repartizarea populației ocupate pe forme de proprietate

Analizând figura 3 putem evidenția că atât în anul 2007 cât și în anul 2009 ponderea cea mai înaltă o deține populația ocupată în proprietatea privată de 72,3% și respectiv 65,5%. Pe locul doi se plasează populația ocupată în proprietatea publică de 22,4% în anul 2007 și de 27,8% în anul 2009. relevăm că aceste două coraportori între proprietatea privată și publică nu se modifică esențial deoarece proprietatea privată atrage populația activă prin motivarea în muncă, adică stimularea salariată. Pe locul trei se plasează alte forme de proprietate, adică cum ar fi proprietatea mixtă deținând 5,3% în anul 2007 și 6,7% în anul 2009.

Nici situația tinerilor nu este mai bună, în rândurile lor rata șomajului constituind 14,6% (15 – 24 ani) sau 12% (15 – 29 ani). Fără o politică ce ar armoniza oferta educațională cu cererea de pe piața muncii, tinerii absolvenți de astăzi sunt condamnați la șomaj, viață plină de lipsuri și frustrări sau chiar la exil. Drept consecință, în prezent conform datelor Biroului Național de Statistică, la o persoană ocupată revine 1,8 persoane neocupate (inactive sau în șomaj).

Analiza situația șomerilor în RM pe anii 2006-2009, o vom releva în tabelul 2.

Tabelul 2. Șomerii înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă după vârstă

Grupa de vârstă	Nr. șomeri, mii pers.			
	2006	2007	2008	2009
16 – 20	15,5	13,7	13,3	17,7
25 – 29	8,8	7,2	6,2	12,5
30 – 49	21,4	20,6	19,0	36,2
50 – 65	6,1	6,9	7,7	12,8
Total	51,8	48,4	46,2	79,2

Analizând șomerii înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă după vârstă, relevăm că în anul 2009 numărul șomerilor de 36,2% le revine persoanelor cuprinse între 30-49 ani, și de 17,7% șomerilor cuprinși în vârstă de 16-20 ani, adică din rândul tinerilor absolvenți. O pondere în creștere o au șomerii cuprinși între anii 50-65, în anul 2009 constituind 12,8%, ceea ce relevă o majorare de două ori față de anul 2006.

Sondajele arată că mai multe întreprinderi își planifică crearea noilor locuri de muncă pentru anul 2011, astfel încât totalitatea locurilor de muncă preconizate a fi create de către întreprinderile chestionate constituie 10467 locuri. Cele mai multe locuri de muncă se așteaptă a fi create în industria de prelucrare – 6051 loc; agricultură – 1501 loc; comerț – 1295 loc; construcții – 406 loc; transporturi și comunicații – 366 loc.[4, pag. 5]

Pe fondalul unei astfel de situații în plan național, țării noastre îi este dificil să se alinieze standardelor UE, cât și în contextul globalizării. Astfel o cale ar fi respectarea componentelor muncii decente relevate prin patru obiective strategice ale OIM: dreptul la muncă, ocuparea forței de muncă, protecția socială, dialogul social. Munca decentă este o strategie de dezvoltare care recunoaște rolul central al muncii în viața oamenilor: munca productivă ce aduce o remunerație justă, securitatea la locul de muncă și protecția socială a familiei, perspective de dezvoltare personală și integrare socială, libertate de exprimare a revendicărilor, posibilitate de a organiza și a participa la procesul deciziei, șanse egale și un tratament echitabil pentru toți, indiferent de gen, naționalitate, rasă, religie. OIM și UE consideră că munca decentă este un obiectiv important și contribuie în foarte mare măsură la diminuarea sărăciei, șomajului și excluderii sociale, precum și la dezvoltarea durabilă.

Concluzii

Piața forței de muncă în Republica Moldova este în proces de formare și așezare pe baze noi, oferă un teren extrem de cuprinzător atât pentru dezvoltări teoretice, cât și pentru inițiativele executivului și legislativului menite să îmbunătățească organizarea și reglementarea ei.

Migrația internațională-voluntară sau forțată – a devenit o parte esențială a existenței globalizate în prezent. Nici un stat din lume nu a rămas în afara fluxurilor migratorii internaționale, acestea având „calitatea” fie de țară de tranzit sau de destinație pentru migrați.

Criza social-economică, dar și lipsa unor programe de stat, bine structurate și argumentate privind politica internă de ocupare și remunerare a forței de muncă, au accentuat și mai mult tendințele imigraționiste ale unui segment de populație în special în rândul persoanelor economic active

Republica Moldova este afectată de fenomenul negativ în masă-șomajul, încât statul este nevoit să întreprindă anumite măsuri, adică politici antișomaj pentru redresarea situației.

Piața muncii din Republica Moldova trebuie să evolueze pozitiv pentru alinierea la standardele Uniunii Europene și încadrării în contextul globalizării.

Din cauza unei situații nefaste putem vorbi de asigurarea principiului de bază al

muncii decente: ocupare productivă în condiții de egalitate deplină a libertăților, securității și demnității umane.

Bibliografie

1. Biroul Național de Statistică. Forța de muncă în Republica Moldova. Ocupare și șomaj, 2008. Chișinău: Statistica, 2008, p. 42
2. Republica Moldova – Problemele migrației, Chișinău 2007, Editura cu sprijinul financiar al Organizației de Plasare în Câmpul Muncii din Grecia OAED, pag. 13
3. RM – 2000 „Piața Muncii și Dezvoltarea Socială”, Chișinău 2000, Editura Organizației de Plasare în Câmpul Muncii din Grecia, programul D.A.C
4. Tendințe globale și evoluția demografică RM: Vocea poporului Nr. 4, 4 februarie 2011, pag. 5
5. „Vocea Popoului” N46(1021) 10 decembrie, pag. 6
6. Valentina Postolachi, „Piața muncii”, Editura CEP USM, Chișinău 2008, pag. 108.